

РЕЦЕНЗИЯ

за професурата на доц.д.ф.н.ДИНА САВОВА МАНЧЕВА

Така се случи,че в хода на годините следях по-отблизо професионалното развитие на Дина Манчева,отколкото това на повечето от колегите в катедрата,където работя вече почти половин столетие.В това има и елемент на случайност,разбира се,но за мене това обстоятелство е свързано главно с удовлетворението от творческата реализация на един млад колега,заявил още в началото на научния си път не само впечатляваща амбиция,но и способности да осъществи мащабните си пранове,съчетавайки успешно преподавателска и научноизследователска работа,което,както е добре известно,е съдба на всички,свързали живота си с Алма Матер,пък и на всички преподаватели във висши учебни заведения.

В далечната 1984г.бях поканен за рецензент на първата докторска дисертация на Д.Манчева на тема "Проблемът за пространството в драматургията на Артюр Адамов",която тя защити успешно на следващата година.Още този труд разкри силните страни на младата литературоведка - предразположението ѝ към системен анализ и уменията да организира огромен емпиричен материал с оглед към предпоставената задача.Но трябва да бъде отбелязано и още нещо,което в ония години създаваше проблеми пред изследователите:театърът и драмата на абсурда,които няхаха достъп до българска сцена,биваха Клеймени като феномен на упадъчната буржоазна култура.По онова време мнозина литературоведи припяваха с убеждение на тази теза на марксистическата естетика.Манчева обаче бе избегнала това изкушение и поради това изследването ѝ отговаряше на най-високите научни критерии,а който го прочете днес,ще остане изненадан от факта колко малко е накърнено то от преминалото време.

Преди броени месеци през миналата година се събрахме в Академичната зала на публична защита на докторската дисертация на доц. Дина Манчева на тема "Европейската символистична драма от Запад на Изток". Имах честта и удоволствието да бъда в научното жури, конституирано по този случай за оценка на работата. Защитата бе успешна и като припомням това, използвам случая да поясня малко неясното звучащото на български заглавие на научната теза. Вече зрялата изследователка си бе поставила амбициозната задача да проследи проблематиката на символистичната драма не само в родината ѝ Франция, но също така в руската, полска^{та} и българската модерна литература. А доколкото френскоезичният Морис Метерлинк, една от големите фигури на модерната европейска драма, принадлежи колкото на френската, толкова и на белгийската култура, това амбициозно мултикултурално изследване разглежда проблеми на пет европейски литератури. Респектиращо като обхват и не на последно място с броя на привлечените автори и творби, то потвърди по блестящ начин най-силните страни от изследователския маниер на Дина Манчева - способността ѝ за системен анализ на литературните явления, както и умението за културологически подход към проблемите на драмата, доколкото този литературен род е неразривно свързан с театъра и функционира не само като текст, но и в битието си на спектакъл. Но тогава научното жури, пък и самият аз, изложихме достатъчно подробно и, надявам се, убедително мнението си за този впечатляващ труд, така че не е необходимо да се преповтаряме още веднъж.

Откровено казано, тогава смятах, че доц. Дина Манчева можеше да кандидатства с труда си направо за професор, но тя бе избрала по-традиционния път за изкачване по академическата стълбица. Той е по-дълъг, но е по-благороден и по-убедителен, така че нека да отдадем дължимото на кандидатката за професор - освен необходимите научно-преподавателски качества тя очевидно обладава

и висок граждански и професионален морал, който нерядко е дефицитен за съжаление и в нашите университетски среди.

С оглед на настоящата процедура напомням добре известните факти. В продължение на 38 години Дина Савова Манчева е преподавателка по френска литература в Катедрата по романистика на ФКНФ към СУ "Св. Климент Охридски", като през тези почти четири десетилетия е изкачила всички академически стъпала към върха, като се започне от стажант-асистент по нова френска литература през далечната 1974 г. и се стигне до днешната процедура за професор през пролетта на 2012 г. Като преподавател по нова френска литература доц. Д. Манчева чете курсове през последните две години от бакалавърската степен, обозначени като "Прósвещение и романтизъм", "Реализъм и символизъм" и "Модернизъм и авангардизъм". Тя има лекционни курсове и в магистърски програми, сред които се откроява този по програмата "Франкофонски изследвания": "Естетическите направления в западноевропейското изкуство от Ренесанса до XX век".

Подобно на проф. Ст. Атанасов, който е търсен и уважаван гост-професор в чужбина, и доц. Дина Манчева има впечатляващи изяви като лектор в два парижки университета /Нова Сорбона и Париж 8/, както и гастроли в университетите във Валядолид /Испания/, в Саарбрюкен и Пасау /Германия/, в Калмар /Швеция/, в Университетски център Люксембург и др. Многобройни са участията ѝ и в научни симпозиуми и конференции, проведени и у нас и в чужбина, в които тя авторитетно е представлявала родната научно-изследователска колегия.

През четиридесетгодишното си участие в делото на българската франкофония доц. д. ф. н. Д. Манчева не само е усъвършенствувала преподавателските си умения, но и непрекъснато е публикувала у нас и в чужбина свои студии и научни статии. Освен двата вече споменати труда /голямата ѝ докторска дисертация предстои да бъде публикувана в авторитетно академично издателство в Париж, а авторката работи и върху българския вариант на изследването с оглед на

публикуването му и у нас/,нейната библиография обхваща почти сто заглавия,публикувани в авторитетни чуждестранни и български издания.Повечето от тях са свързани с основната изследователска проблематика на авторката - модернистичната драма,но само малка част от тях е влязла в споменатите корпуси.

За настоящия конкурс доц.Д.Манчева е представила за рецензиране само половината от тези изследвания,които са своеобразен паратекст към двете ѝ докторски дисертации и следователно не са били предмет на оценка в предходния период.В авторска справка за приносния характер на научната ѝ продукция Дина Манчева откроява три тематични ядра,около които е било съсредоточено изследването ѝ през последните десетилетия:проучвания върху история и теория на символистичната драма,публикации върху авангардната драматургия между двете световни войни,както и изследвания върху театъра на абсурда.Тя като че ли оставя в сянка подчертано компаративния характер на изследванията си върху символистичната и авангардната драма и затова ми се иска да поставя акцент върху публикациите ѝ за драматургията на Й.Радичков и Ст.Стратиев,която за съжаление не е изследвана в съпоставителен план,както и върху кратката статия за влиянието на Бекетовата стилистика върху българската режисура в началото на 90-те години на ХХв.

Посочените три тематични кръга съставят цялостен изследователски комплекс с несъмнено хронологическо и структурно-тематично единство.Важно е да се подчертае /и Манчева не пропуска да го припомня в многобройните си публикации/,че както при символистичната драма,така и в авангардната,а още повече при т.нар.театър на абсурда,френската култура не е просто ретранслатор на идеи и похвати,а инициатор на нови художествени стилове в драмата и театъра.Между другото това откроява и неувяхващата актуалност на проблематиката,върху която е съсредоточила усилията си доц.Дина Манчева,и до голяма степен обяснява големия брой библио-

графски цитирания в авторитетните търсачки на "Гугъл" - 43, респектираща цифра, илюстрираща по безспорен начин присъствието на нашата колега във франкофонския научно-изследователски комплекс.

Изследванията върху европейската символистична драма са център и главен обект на научните интереси на Д. Манчева от началото на новото столетие до днес, увенчано от голямата ѝ докторска дисертация. Но в осемнадесетте публикации по тази тема, невлезли в текста на дисертацията, а присъстващи в 18 студии с обем от 174 страници, са разгледани и редица други важни проблеми като почти неразисквания в научната критика въпрос за сходството между символистичната и т.нар. булевардна пиеса с оглед на мотива за любовния триъгълник, за характера на комуникацията между героите, както и за тяхната жестова изразителност, обозначавана от авторката като "визуално поведение".

Изключително интересно е и второто тематично ядро за авангардната драматургия между двете световни войни /15 студии и статии с обем от 170 стр. Силно впечатление направиха преди време проучванията ѝ върху "марионетния театър" на Алфред Жари, както и върху непознатите у нас пиеси на художника наивист Анри Русо Митничаря. Стойностни са и наблюденията върху бурлеските на дадаисти и сюрреалисти, върху двете сюрреалистични пиеси на Пикасо, както и върху кубо-футуристичните пиеси на Блез Сандрар и Нино Франк.

Френският театър на абсурда е младежката "любов" на Д. Манчева. Но докато в ранната си дисертация тя се съсредоточава главно върху драматургията на Артюр Адамов, в по-късни публикации на преден план излиза нашумелият покрай Нобеловата си награда за литература Семюъл Бекет. Авторката изследва непроучените принципи на травестиране и рушене на митологически и библейски мотиви в драматургията на именития ирландец. Компаративистичната нагласа на Манчева проличава в една от най-интересните ѝ публика-

ции: "Шекспировият контекст в три авангардни френски пиеси", където са разгледани в съпоставка пиеси на Йонеско, Жари и на инициатора на дадаизма, по-късно сюрреалист - Тристан Цара.

Заслужават внимание най-сетне и двете теоретични статии на доц. Манчева за типовете контекст в драмата и за най-характерните особености в развоя на европейския театър през двадесети век.

Не съм затруднен да подведа заключението си. Цялостната научно-изследователска и преподавателска дейност на доц. д. ф. н. Дина Савова Манчева свидетелствува за авторитетна изява и в двете направления през четиридесетгодишната ѝ дейност като член на Катедрата по романска филология. Това ми дава убеденост да призова авторитетното научно жури да ѝ присъди научното звание п р о - ф е с о р. Бихме могли да съжаляваме само, че това не е станало по-рано.

София, 21 май 2012г.

Проф. д. ф. н. СИМЕОН ХАДЖИКОСЕВ

